

tribut Maria Mercè Marçal

Sebastià Portell
escriptor
@SebastiaPortell

La nostra és una cultura frondosa, poblada de noms. Pintors, poetes, novel·listes, músics i compositors folren les parets dels museus enciclopèdics de la memòria. I és per això que ben sovint tendim a la simplificació. Pot passar que alguns dels creadors més presents en la nostra vida cultural siguin coneguts només per una cita, una consigna, un bri de tot el que un dia van arribar a ser.

Aquest és sens dubte el cas de la poeta, novel·lista, traductora i assagista Maria Mercè Marçal (1952-1998). O és que encara hi ha algú que no conegui la seva «Divisa»? «A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona, / de classe baixa i nació oprimida. / I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel». El poema, que enceta *Cau de llunes* (1977), ha transcendit

la seva autoria i és ara patrimoni de tantes lluites compartides: la de classe, la de gènere, la sexual, la de país.

Però, poden tres versos sintetitzar la poètica d'una vida? Aniríem errats si penséssim així. O encara més: ens estalviaríem un plaer immens.

L'obra de Marçal és àmplia i complexa, i tendeix a la reescriptura rizomàtica de motius recurrents, com el desig, la identitat pròpia o la projectada en els altres, sempre macerats amb l'experiència d'un cos que cicatritza.

Així, als seus primers volums hi podem trobar la Marçal més bruixa i més fada, més popular. A mesura que avança, però, la cançó s'atreveix a amidar-se amb les formes més consagrades de la tradició poètica universal: la sextina i el sonet. I ho fa amb una alta càrrega transgressora, la que implica l'escriptura d'una sexualitat no normativa i escassament visible en els anys 1980, com era la lèsbica, a través d'una forma clàssica, canònica. Mascla, fins i tot.

És des d'aquesta esclatxa que emergeixen versos com «Saps? M'agrada

Pot passar que alguns dels creadors més presents en la nostra vida cultural siguin coneguts només per una cita, una consigna, un bri de tot el que un dia van arribar a ser

el teu cap i m'agrada el teu cul /
—dues meitats bessones desparionades—. / La meua llengua com un caragol silent / ressegueix, lent, tot l'arbre, de l'arrel a la copa». O bé: «El teu sexe i el meu són dues boques. / No sents quin bes de rou sobre la molsa!». O l'anticipació d'una poètica de l'emmirallament: «Dolor de ser tan diferent de tu. / Dolor d'una semblança sense termes.../ Dolor de ser i no ser tu: desig».

Però no és només en la visibilització d'una sexualitat no normativa —el «contraban de llum»!— que rau la transgressió de Marçal. Alguns dels seus poemes podrien, de fet, ser considerats alguns dels primers artefactes proto-*queer* de la literatura catalana: «¿On trobar-nos, enllà d'aquest espai / marcat, sota el segell / reial de l'esparver, / on d'entrada, per viure, / ens hem traït?», es pregunta, per a acabar demanant, efectivament, «un altre nom, si us plau, per a l'amor».

Com és també una fita de les nostres lletres la seva novel·la *La passió segons Renée Vivien* (1994), on la identitat molecular de la poeta anglesa d'escriptura francesa es confon

amb la de Marçal, la de la narradora i tantes altres personalitats: el conglomerat que formen els noms de «Pauline, Paule, Paulette. Segons el dia i el matís», «Safo 1900» o, directament, Renée. És Renée Vivien una sola dona? És una dona, *només*? Fins a quin punt no és una projecció de la narradora, o de Marçal, o del mateix lector? Quin és el límit entre el cos profanat d'una amazona i el cos consagrat d'un Crist en creu? Què diferencia la passió de la Passió majúscula?

Preguntes com aquestes, que difícilment tenen resposta en la catedralícia novel·la de Marçal ni en cap altra creació, són les que fan gran una literatura. Com ho feren també els seus assajos, recollits a *Sota el signe del drac* (2004), i la seva tasca de *recerca de les mares* basada en «la memòria de l'erínia», la «mirada estràbica» i la resposta a tanta, tanta injustícia patriarcal.

Llengua abolida.
Poesia completa 1973-1998
Maria Mercè Marçal

Grup 62

Barcelona, 2017

Maria Mercè Marçal, va ser més que tres voltes rebel. La seva trajectòria cívica demostra el seu compromís amb la societat i amb les lluites justes en les que s'implicava. Militant feminista i membre de partits de l'independentisme d'esquerres, també va implicar-se en l'àmbit cultural en diferents accions. La seva obra camina en paral·lel a la seva vida. Marçal no només va escriure: també va traduir diverses obres d'autores internacionals. Amb *Llengua Abolida*, es recull tota la poesia que l'autora va crear, en una publicació per gaudir de la profunditat d'uns poemes que surten de l'ànima. ■